CARMEN MOLDOVAN

Drept internațional public. Principii şi instituții fundamentale

Ediţia a V-a, revăzută şi adăugită

Universul Juridic
București
-2026-

Cuprins

ABREVIERI....9

CAPITOLUL I. DEFINIREA ŞI TRĂSĂTURILE DREPTULUI INTERNAŢIONAL PUBLIC....11
Secţiunea 1. Definiţia evolutivă a noţiunii „drept internaţional public”....11
Secţiunea a 2-a. Elementele constitutive ale denumirii „drept internaţional public”....13
Secţiunea a 3-a. Distincţii între dreptul internaţional public şi dreptul internaţional privat....14
Secţiunea a 4-a. Trăsăturile specifice ale dreptului internaţional public....15
4.1. Specificul dreptului internaţional....15
4.2. Identificarea particularităţilor dreptului internaţional....16
Secţiunea a 5-a. Diviziuni ale dreptului internaţional public....25
Secţiunea a 6-a. Repere ale evoluţiei istorice a dreptului internaţional public....41
Secţiunea a 7-a. Codificarea dreptului internaţional public....45
Secţiunea a 8-a. Particularităţile normei de drept internaţional public....48
Secţiunea a 9-a. Ierarhia normelor dreptului internaţional public....53
9.1. Consacrarea şi semnificaţia normelor *ius cogens*....53
9.2. Norme *ius cogens* – exemplificare....56
Secţiunea a 10-a. Raportul dintre dreptul intern şi dreptul internaţional....57
10.1. Noţiuni generale....57
10.2. Teoriile cu privire la raportul dintre dreptul internaţional public şi dreptul intern....60
10.3. Modalităţi de receptare a dreptului internaţional în dreptul intern al statelor....63
10.4. Raportul drept internaţional – drept intern, potrivit Constituţiei României....63

CAPITOLUL II. SURSELE DREPTULUI INTERNAŢIONAL PUBLIC....68
Secţiunea 1. Distincţia surse formale – surse materiale....68
Secţiunea a 2-a. Sediul materiei surselor dreptului internaţional public....69
2.1. Articolul 38 din Statutul Curţii Internaţionale de Justiţie....69
2.2. Observaţii legate de modul de formulare a textului articolului 38 din Statutul Curţii Internaţionale de Justiţie....71
Secţiunea a 3-a. Distincţia surse (izvoare) principale – surse (izvoare) subsidiare....72
Secţiunea a 4-a. Sursele principale de drept internaţional public....73
4.1. Tratatul internaţional....73
4.1.1. Elementele definitorii ale tratatului internaţional....73
4.1.2. Denumiri ale tratatelor internaţionale....74
4.2. Cutuma internaţională – sursă principală a dreptului internaţional public....76
4.2.1. Definirea cutumei internaţionale....76
4.2.2. Elementele normei cutumiare....77
4.2.2.1. Elementul material (obiectiv) – *usus*....78
4.2.2.2. Elementul psihologic (subiectiv) – *opinio iuris sive necessitatis*....81
4.2.3. Opoziţia statelor la formarea unei reguli cutumiare....82
4.3. Raportul dintre tratat şi cutumă....83

Secţiunea a 5-a. Surse ale dreptului internaţional nemenţionate de articolul 38 din Statutul Curţii Internaţionale de Justiţie 85
5.1. Actele unilaterale în dreptul internaţional public....85
5.2. Actele unilaterale ale statelor....86
Repere de jurisprudenţă....88
5.3. Actele organizaţiilor internaţionale – *soft law*....89
Secţiunea a 6-a. Mijloace auxiliare (surse auxiliare) ale dreptului internaţional public....92
6.1. Principiile generale de drept....93
Exemplificări – Principii generale de drept recunoscute în Carta Tribunalului de la Nürnberg şi în hotărârile Tribunalului – 1950, Raportul Comisiei de Drept Internaţional....94
6.2. Hotărârile judecătoreşti....96
6.3. Doctrina....97
6.4. Echitatea....97

CAPITOLUL III. PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE DREPTULUI INTERNAŢIONAL PUBLIC....99
Secţiunea 1. Noţiune şi delimitări....99
Secţiunea a 2-a. Sediul materiei, identificarea şi caracteristicile principiilor fundamentale....100
2.1. Sediul materiei....100
2.2. Caracteristicile principiilor fundamentale ale dreptului internaţional....103
Repere de jurisprudenţă....104
2.3. Principiul nerecurgerii la forţă sau la ameninţarea cu forţa în relaţiile internaţionale (principiul neagresiunii)....104
2.3.1. Consacrarea principiului neagresiunii....104
2.3.2. Semnificaţia noţiunilor „agresiune” şi „ameninţare cu forţa”....105
2.3.3. Situaţii în care este permisă folosirea forţei....111
2.3.3.1. Legitima apărare....112
2.3.3.2. Condiţiile pentru exercitarea legitimei apărări....113
2.3.3.3. Controversele cu privire la existenţa dreptului la legitimă apărare anticipată şi preventivă....117
2.3.3.3.1. Dreptul la autodeterminare al popoarelor....121
2.3.3.3.2. Aplicarea sancţiunilor de către Consiliul de Securitate al ONU în temeiul Capitolului VII al Cartei ONU....123
2.3.3.4. Obligaţia de a respecta regulile dreptului umanitar în cazul folosirii forţei armate....126
2.3.3.4.1. Caracteristicile surselor dreptului internaţional umanitar....126
2.3.3.4.2. Noţiunea „conflict armat internaţional”....127
2.3.3.4.3. Noţiunea „conflict intern (cu caracter non-internaţional)”....128
2.3.3.4.4. Statutul diferitelor categorii de persoane....130
2.4. Principiul soluţionării prin mijloace paşnice a diferendelor internaţionale....132
2.5. Principiul neamestecului în afacerile interne ale altui stat (principiul neimixtiunii sau al neintervenţiei)....134
2.5.1. Conţinutul principiului neimixtiunii....134

2.5.2. Dreptul de intervenţie umanitară 138
2.5.3. Responsabilitatea de a proteja 141
2.6. Principiul cooperării dintre state....143
2.7. Principiul egalităţii în drepturi şi al autodeterminării popoarelor....144
2.8. Principiul egalităţii suverane a statelor....147
2.9. Principiul îndeplinirii cu bună-credinţă a obligaţiilor (*pacta sunt servanda*)....150
2.10. Principiul integrităţii teritoriale a statelor....151
2.11. Principiul inviolabilităţii frontierelor....152
2.12. Principiul respectării drepturilor şi libertăţilor fundamentale....153
Repere de jurisprudenţă....155

CAPITOLUL IV. DREPTUL INTERNAŢIONAL AL TRATATELOR 161
Secţiunea 1. Consideraţii generale....161
Secţiunea a 2-a. Clasificarea tratatelor 162
2.1. Clasificarea materială 163
2.2. Clasificarea formală....164
Secţiunea a 3-a. Condiţiile de validitate ale tratatelor internaţionale 164
3.1. Condiţii de fond....164
3.1.1. Calitatea de subiect de drept internaţional a părţilor 164
3.1.2. Existenţa unui acord de voinţă între părţile contractante....166
3.1.3. Viciile de consimţământ 167
Repere de jurisprudenţă....167
3.1.4. Crearea de efecte juridice 172
3.1.5. Supunerea acordului statelor regulilor dreptului internaţional 173
3.1.6. Conformitatea cu normele *ius cogens*....173
3.2. Condiţii de formă....173
3.3. Invocarea nulităţii unui tratat internaţional....174
Secţiunea a 4-a. Încheierea tratatelor internaţionale....175
4.1. Negocierea şi adoptarea textului tratatului internaţional 176
4.2. Autentificarea textului tratatului....178
4.3. Exprimarea consimţământului de a deveni parte la tratat....181
4.3.1. Semnarea tratatului....182
4.3.2. Schimbul de instrumente 182
4.3.3. Ratificarea, acceptarea sau aprobarea tratatului 183
4.3.4. Aderarea la tratat 185
4.3.5. Momentul stabilirii consimţământului statului....186
Secţiunea a 5-a. Rezerva la tratatele internaţionale 187
5.1. Definirea rezervei la tratat 187
5.2. Condiţiile de fond şi de formă ale rezervei la tratat....187
5.2.1. Condiţiile de fond 187
Repere de jurisprudenţă....190
5.2.2. Condiţiile de formă....191
5.2.3. Analiza validităţii rezervei la tratat....191
Studiu de caz – Aprecierea validităţii unei rezerve de către o instanţă internaţională – Hotărârea Curţii Europene a Drepturilor Omului în cauza Belilos c. Elveţiei, 29 aprilie 1988....193

5.3. Procedura şi efectele rezervelor 195
5.4. Distincţia dintre rezerva la tratat şi declaraţia interpretativă 196
Exemplu de declaraţie unilaterală care nu are natura juridică a unei rezerve – Declaraţia făcută de România la ratificarea Convenţiei asupra dreptului mării 197
Secţiunea a 6-a. Intrarea în vigoare a tratatelor 197
Secţiunea a 7-a. Înregistrarea tratatelor 199
Secţiunea a 8-a. Efectele tratatului internaţional 200
8.1. Principiul relativităţii efectelor tratatelor internaţionale 200
8.2. Excepţii de la principiul relativităţii efectelor tratatelor internaţionale 201
Secţiunea a 9-a. Aplicarea tratatelor internaţionale 203
9.1. Aplicarea în spaţiu a tratatelor internaţionale 203
9.1.1. Regula teritorialităţii tratatelor internaţionale 203
9.1.2. Excepţii de la regula teritorialităţii tratatelor internaţionale 203
9.2. Aplicarea în timp a tratatelor internaţionale 204
9.2.1. Regula neretroactivităţii tratatelor internaţionale 205
9.2.2. Tratatele succesive în timp 205
9.2.3. Modificarea tratatului internaţional 207
9.3. Interpretarea tratatelor internaţionale 208
9.3.1. Regulile generale de interpretare a tratatelor internaţionale 208
9.3.2. Mijloace complementare de interpretare a tratatelor internaţionale 210
9.3.3. Interpretarea tratatelor autentificate în două sau mai multe limbi 210
Repere de jurisprudenţă 211
9.4. Încetarea tratatelor internaţionale 215
9.4.1. Încetarea şi suspendarea tratatelor internaţionale 215
9.4.2. Principalele cauze codificate de încetare a tratatului 216
9.4.2.1. Denunţarea sau retragerea de la tratatul internaţional 216
9.4.2.2. Violarea substanţială a unui tratat 217
9.4.2.3. Ivirea unei situaţii care face imposibilă executarea obligaţiilor din tratatul internaţional 218
Repere de jurisprudenţă 218
9.4.2.4. Schimbarea fundamentală a împrejurărilor (clauza *rebus sic stantibus*) 218
Repere de jurisprudenţă 219
9.4.2.5. Ruperea relaţiilor diplomatice sau consulare 220
9.4.2.6. Abrogarea tratatului 220
Studiu de caz – Retragerea Regatului Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord din Uniunea Europeană 221

CAPITOLUL V. STATUL – SUBIECT ORIGINAR DE DREPT INTERNAŢIONAL PUBLIC 223
Secţiunea 1. Consideraţii introductive privind identificarea subiectelor de drept internaţional public 223
Secţiunea a 2-a. Statul, ca subiect primar de drept internaţional public – noţiune şi elemente 225
Secţiunea a 3-a. Imunitatea de jurisdicţie şi de executare a statelor 226
Repere de jurisprudenţă 229

Secţiunea a 4-a. Răspunderea internaţională a statelor – consecinţă a încălcării obligaţiilor internaţionale 233
4.1. Noţiunea răspunderii internaţionale, tipuri şi distincţii 233
4.2. Reglementarea răspunderii internaţionale a statelor 237
4.3. Elementele răspunderii internaţionale a statului pentru fapte ilicite 239
4.3.1. Conduita ilicită (actul internaţional ilicit) 240
4.3.1.1. Noţiunea de conduită ilicită 240
4.3.1.2. Cauzele care exclud caracterul ilicit al faptului internaţional 241
4.3.2. Imputabilitatea conduitei ilicite 243
4.3.2.1. Acte comise de autorităţile publice 243
4.3.2.2. Acte comise de particulari 246
4.3.2.3. Acte ilicite săvârşite în timpul unei insurecţii 250
4.3.3. Prejudiciul – element al răspunderii – şi formele reparării sale 251
4.3.3.1. Consecinţele comiterii unui act internaţional ilicit. Prejudiciul şi formele sale 251
4.3.3.2. Formele de reparare a prejudiciului 252
Secţiunea a 5-a. Recunoaşterea statelor şi a guvernelor 256
5.1. Consideraţii generale 256
5.2. Formele recunoaşterii 257
5.3. Recunoaşterea statelor 257
5.4. Recunoaşterea guvernelor 261
Secţiunea a 6-a. Neutralitatea statelor 262
6.1. Noţiune şi tipuri de neutralitate 262
6.2. Neutralitatea ocazională 262
6.3. Neutralitatea permanentă 263
6.4. Neutralitatea diferenţiată (contemporană) 263
6.5. Compatibilitatea dintre statutul de neutralitate permanentă şi calitatea de membru al ONU 263
Secţiunea a 7-a. Teritoriul de stat – element material al statului 264
7.1. Definirea teritoriului de stat şi identificarea componentelor sale 264
7.2. Spaţii geografice cu statut special 266
7.3. Delimitarea teritoriului. Frontiera de stat 268
7.3.1. Definiţie 268
7.3.2. Clasificarea frontierelor 268
7.3.3. Stabilirea frontierelor 268
7.4. Modalităţile de dobândire a teritoriului de stat 269
Repere de jurisprudenţă 271
7.5. Mutaţiile teritoriale şi succesiunea statelor 281
7.5.1. Consideraţii generale 281
7.5.2. Succesiunea la tratate 282
Repere de jurisprudenţă 283
7.5.3. Succesiunea la organizaţiile internaţionale 284
7.5.4. Succesiunea la bunuri şi arhive 284
7.5.5. Succesiunea la datorii 285
Secţiunea a 8-a. Alte subiecte de drept internaţional public 286
8.1. Recunoaşterea beligeranţei şi insurgenţei 286

8.2. Recunoaşterea mişcărilor de eliberare naţională....286
8.3. Sfântul Scaun....287
8.4. Ordinul de Malta....288

CAPITOLUL VI. STATUTUL PERSOANELOR ÎN DREPTUL INTERNAŢIONAL PUBLIC....289
Secţiunea 1. Noţiune....289
Secţiunea a 2-a. Cetăţenia....289
2.1. Noţiune....289
2.2. Naţionalitatea persoanelor juridice....291
Secţiunea a 3-a. Protecţia diplomatică....292
3.1. Noţiune şi distincţii....292
3.2. Condiţiile pentru exercitarea protecţiei diplomatice....294
Repere de jurisprudenţă....294
Secţiunea a 4-a. Conflictele de cetăţenie....295
4.1. Principalele dispoziţii ale Convenţiei din 1954 cu privire la statutul apatrizilor....297
4.2. Principalele prevederi ale Convenţiei privind reducerea cazurilor de apatridie din 1961....298
Secţiunea a 5-a. Regimul juridic al străinilor....300
5.1. Noţiunea „străin”....300
5.2. Tipuri de tratamente juridice aplicabile străinilor....301
5.3. Expulzarea şi extrădarea....302
5.3.1. Expulzarea. Noţiune şi condiţii de legalitate....303
5.3.2. Extrădarea. Noţiune şi principii aplicabile....304
5.3.3. Reguli comune ale expulzării şi extrădării. Respectarea drepturilor fundamentale ale omului....306
Repere de jurisprudenţă....306
5.4. Protecţia internaţională a refugiaţilor....307
5.4.1. Noţiunea „refugiat”....307
5.4.2. Definiţia noţiunii „refugiat”....309
5.4.3. Delimitarea refugiaţilor de alte categorii de persoane care au părăsit teritoriul statului a cărui cetăţenie o au....313
5.4.4. Actualitatea dispoziţiilor Convenţiei din 1951 pentru protecţia internaţională a refugiaţilor....316
5.4.5. Obligaţii ce revin statelor în temeiul Convenţiei din 1951....316
5.4.5.1. Conţinutul principiului nereturnării refugiaţilor (*non-refoulement*)....317
5.4.5.2. Raportul dintre interdicţia de returnare şi interdicţia de expulzare a refugiaţilor....319
5.4.5.3. Statutul juridic al refugiaţilor aflaţi ilegal pe teritoriul statului de primire....320
5.4.6. Reglementarea statutului de refugiat şi azilant la nivelul Uniunii Europene....323
5.5. Dreptul de azil....326
5.5.1. Noţiune şi reglementare....326

5.5.2. Forme ale azilului. Distincţii 328
Repere de jurisprudenţă 329
Cazul azilului acordat lui Julian Assange – Opinia consultativă (Avizul consultativ) nr. 54/2015 a Grupului de Lucru privind detenţia arbitrară, cu privire la Julian Assange – Suedia şi Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord 334

CAPITOLUL VII. ORGANIZAŢIILE INTERGUVERNAMENTALE – SUBIECTE DERIVATE DE DREPT INTERNAŢIONAL PUBLIC 340
Secţiunea 1. Noţiune 340
Secţiunea a 2-a. Elementele constitutive ale organizaţiilor internaţionale 341
2.1. Personalitatea de drept internaţional a organizaţiei internaţionale 341
2.2. Personalitatea de drept intern a organizaţiilor internaţionale interguvernamentale 343
Secţiunea a 3-a. Structura instituţională a organizaţiei internaţionale 343
Secţiunea a 4-a. Clasificarea organizaţiilor internaţionale 344
4.1. Organizaţii universale, organizaţii regionale sau cu participare intercontinentală 344
4.2. Organizaţii omnifuncţionale sau organizaţii specializate 345
4.3. Organizaţii interetatice şi organizaţii supraetatice (supranaţionale sau integraţioniste) 346
Secţiunea a 5-a. Rolul central al Organizaţiei Naţiunilor Unite în relaţiile dintre state 347
5.1. Scopurile şi principiile ONU 347
Repere de jurisprudenţă 350
5.2. Membrii ONU şi sistemul instituţiilor ONU 350
5.2.1. Calitatea de membru al ONU 350
5.2.2. Încetarea calităţii de membru al ONU 352
5.2.3. Structura instituţională a ONU 353
5.2.3.1. Adunarea Generală 353
5.2.3.2. Consiliul de Securitate 355
5.2.3.2.1. Organizarea şi funcţionarea Consiliului de Securitate 355
5.2.3.2.2. Atribuţiile Consiliului de Securitate în soluţionarea diferendelor şi menţinerea păcii 358
5.2.3.2.3. Crearea tribunalelor penale internaţionale ad-hoc prin rezoluţii ale Consiliului de Securitate 359
5.2.3.2.4. Controlul jurisdicţional al hotărârilor Consiliului de Securitate 361
5.2.3.3. Consiliul Economic şi Social 363
5.2.3.4. Consiliul de Tutelă 363
5.2.3.5. Curtea Internaţională de Justiţie 364
5.2.3.6. Secretariatul 364

CAPITOLUL VIII. SOLUŢIONAREA DIFERENDELOR INTERNAŢIONALE 365
Secţiunea 1. Consideraţii generale 365
Secţiunea a 2-a. Principiul soluţionării paşnice a diferendelor internaţionale 365

Secţiunea a 3-a. Noţiunea „diferend” 367
Secţiunea a 4-a. Categoriile de mijloace paşnice de soluţionare a diferendelor internaţionale 367
4.1. Mijloace politico-diplomatice de soluţionare a diferendelor 368
4.1.1. Negocierile 368
4.1.2. Bunele oficii 369
4.1.3. Medierea 369
4.1.4. Concilierea internaţională 370
4.1.5. Ancheta internaţională 371
4.2. Mijloace cu caracter jurisdicţional de soluţionare a diferendelor 373
4.2.1. Arbitrajul internaţional 373
4.2.2. Formele de exprimare a acordului părţilor de a recurge la arbitraj 375
4.2.3. Jurisdicţia internaţională propriu-zisă, permanentă 376
4.2.4. Curtea Internaţională de Justiţie 377
Repere de jurisprudenţă 380
Secţiunea a 5-a. Soluţionarea diferendelor în cadrul organizaţiilor internaţionale regionale 384

ANEXE
Carta Naţiunilor Unite 386
Statutul Curţii Internaţionale de Justiţie 411
Convenţia de la Viena cu privire la dreptul tratatelor 424

BIBLIOGRAFIE 451

Capitolul I
Definirea şi trăsăturile dreptului internaţional public

Secţiunea 1
Definiţia evolutivă a noţiunii „drept internaţional public”

Scopul prezentei lucrări este de a oferi studenţilor o imagine de ansamblu asupra dreptului internaţional şi sistemului juridic internaţional, prin prezentarea principiilor şi instituţiilor juridice esenţiale, care să permită un viitor studiu aprofundat asupra acestora sau a unor noţiuni conexe. Pentru a exemplifica interpretarea şi aplicarea concretă a conţinutului unor reguli deja cristalizate sau conturarea unor reguli noi, vor fi făcute trimiteri, în principal, la jurisprudenţa relevantă a Curţii Internaţionale de Justiţie. Acest demers are ca obiectiv principal clarificarea anumitor particularităţi ale mecanismelor dreptului internaţional public, caracterizat prin lipsa unei codificări complete a regulilor şi incidenţa normelor de natură cutumiară chiar şi în stadiul actual al societăţii internaţionale.

Dreptul internaţional public este definit ca o ramură autonomă de drept, constituită dintr-un ansamblu de principii şi norme juridice, scrise sau nescrise, create în principal de către state, pe baza acordului lor de voinţă, în scopul reglementării raporturilor internaţionale din cadrul societăţii internaţionale[1], în special dintre state şi dintre state şi organizaţii internaţionale.

În privinţa elementelor care constituie definiţia dreptului internaţional public, pot fi făcute o serie de observaţii, care prefigurează trăsăturile sale particulare. Folosirea expresiei „drept internaţional” în cuprinsul acestui curs desemnează dreptul internaţional public.

Definirea dreptului internaţional ca sistem juridic a evoluat în timp, consecinţă a dinamicii relaţiilor dintre state, a adaptării reglementărilor la modificările raporturilor dintre state şi a diversificării preocupărilor acestora, pentru domenii ca drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului, protejarea mediului, organizaţiile internaţionale, soluţionarea paşnică a diferendelor şi excluderea folosirii forţei armate dintre metodele legale de derulare a relaţiilor dintre state, reglementarea răspunderii penale internaţionale a particularilor, stabilirea cadrului normativ pentru antrenarea răspunderii internaţionale a statelor şi alte domenii în care au fost formulate recent propuneri de norme. Evoluţia relaţiilor dintre state şi a domeniilor de interes pentru acestea în cadrul relaţiilor internaţionale a fost anticipată în literatura de specialitate interbelică[2] şi a avut ca efect recunoaşterea caracterului depăşit al doctrinelor din secolele trecute cu privire la natura şi semnificaţia dreptului internaţional public.

Iniţial, dreptul internaţional public a constituit un ansamblu de norme ce reglementează relaţiile dintre state, întrucât, până la jumătatea secolului al XX-lea[3], doar statele au fost

---

[1] P.-M. Dupuy, Y. Kerbrat, *Droit international public*, 13e éd., Dalloz, Paris, 2016, p. 1; J. Combacau, S. Sur, *Droit international public*, 12e éd., LGDJ, Paris, 2016, pp. 1-4; E. Decaux, O. de Frouville, *Droit international public*, 10e éd., Dalloz, Paris, 2016, pp. 7-9; D. Alland, *Manuel de droit international public*, 4e éd., PUF, Paris, 2017, p. 15.

[2] L. Le Fur, *Précis de droit international public*, Librairie Dalloz, Paris, 1931, p. 6.

[3] ICJ, *Reparation for injuries suffered in the service of the United Nations*, Advisory Opinion of April 11th, 1949, ICJ Reports 1949, p. 174. Toate hotărârile şi avizele consultative ale Curţii Internaţionale de Justiţie au fost consultate şi pot fi accesate în baza de date a Curţii, la adresa: *http://www.icj-cij.org*.

considerate subiecte ale dreptului internaţional public[1]. În prezent, dreptul internaţional public nu mai reglementează în exclusivitate relaţiile inter-etatice, ci constituie un ansamblu de reguli de conduită aplicabile în relaţiile dintre organizaţiile internaţionale interguvernamentale, dintre state şi aceste organizaţii sau în raporturile dintre state şi alte entităţi juridice care nu sunt recunoscute ca subiecte de drept internaţional, dar care au regimuri juridice stabilite de dreptul internaţional sau care beneficiază de aplicarea regulilor de drept internaţional, cum sunt organizaţii internaţionale non-guvernamentale, persoane fizice, persoane juridice. Se consideră că dreptul internaţional reprezintă un **nivel suprastructural** de reglementare care reflectă modificările ce au avut loc în relaţiile internaţionale în sens larg şi nu are un caracter strict pasiv, de reflectare inertă a ceea ce se petrece la nivel internaţional[2].

Domeniul de reglementare al dreptului internaţional public este foarte extins, cuprinzând reguli aplicabile în domeniul diplomatic şi consular, al circulaţiei pe mare, modalităţi de stabilire a frontierelor dintre state, în materia protejării drepturilor fundamentale ale omului, a soluţionării neînţelegerilor dintre state prin arbitraj sau alte mijloace jurisdicţionale ori politico-diplomatice, reguli aplicabile spaţiului extraatmosferic, protejării mediului, efectelor schimbărilor climatice, reglementarea conduitei statelor şi a altor entităţi în cyberspaţiu (lista domeniilor precizate nu este una limitativă).

Se poate afirma că dreptul internaţional a reprezentat de-a lungul timpului un instrument al politicii internaţionale[3], dar şi un instrument al puterii statelor în a-şi impune poziţia şi a urmări satisfacerea intereselor lor, dar a devenit şi un instrument în beneficiul celor care au fost excluşi de la afirmarea unor poziţii de putere şi au fost în general trataţi ca obiect al politicii altor state, fiind creat, în special începând cu cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea, un cadru instituţional în care pot fi formulate pretenţii cu privire la violenţă, injustiţie, privare socială, chiar împotriva entităţilor care au constituit elemente dominante ale vieţii internaţionale, devenind astfel şi un instrument de critică a puterii. Din această perspectivă, se poate afirma că sistemul dreptului internaţional are ca obiectiv realizarea dreptului internaţional însuşi, într-un cadru care să permită stabilirea de obiective, scopuri sau principii ce aparţin actorilor implicaţi în confruntări polemice[4], prin condiţionări reciproce[5].

Dreptul internaţional nu are doar rolul de a face posibilă apropierea abordărilor antagonice ale actorilor săi, în situaţiile în care aceştia invocă sensuri sau înţelesuri diferite ale unor reguli şi instituţii juridice, şi stabilirea unui numitor comun agreat de către state şi celelalte entităţi care au influenţă în funcţionarea dreptului internaţional, ci constituie şi o promisiune de justiţie, însă această activitate se desfăşoară într-o formă instituţională nepredeterminată complet[6], din cauza inexistenţei unui sistem ierarhizat de instanţe

---

În continuare, în cuprinsul lucrării, cauzele vor fi citate potrivit recomandării Curţii, fără indicarea adresei specifice pentru fiecare dintre ele. Toate adresele web menţionate la notele de subsol au fost accesate în perioada 27 august – 1 septembrie 2026.

[1] Th. Buergenthal, H.G. Maier, *Public International Law*, 2nd ed., West Publishing Company, 1990, p. 1.

[2] A. Năstase, B. Aurescu, *Drept internaţional public. Sinteze*, ed. a 8-a, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2015, p. 1.

[3] P.-M. Dupuy, Y. Kerbrat, *op. cit.*, 2016, p. 10.

[4] M. Koskenniemi, *What is International Law for?*, în M.D. Evans (ed.), *International Law*, 4th ed., Oxford University Press, 2014, p. 47.

[5] P.-M. Dupuy, Y. Kerbrat, *op. cit.*, 2016, p. 11.

[6] J. Combacau, S. Sur, *op. cit.*, 2016, pp. 4-6; M. Koskenniemi, *op. cit.*, în M.D. Evans (ed.), *International Law*, 4th ed., Oxford University Press, 2014, p. 48.

internaţionale, cu competenţă generală obligatorie pentru state (aceasta constituie una dintre particularităţile dreptului internaţional ca disciplină şi va fi analizată în secţiunea referitoare la particularităţile dreptului internaţional public).

Dincolo de faptul de a constitui un ansamblu de reguli abstractizate de-a lungul timpului şi parţial codificate în cuprinsul unor tratate internaţionale, dreptul internaţional are aplicabilitate în realitatea cotidiană **şi nu afectează doar statele, ci, în mod direct, şi persoanele private**. În acest sens, doctrina subliniază că, în mod obişnuit, eficienţa regulilor dreptului internaţional este vizibilă în viaţa şi activitatea cotidiană a indivizilor, deoarece zilnic milioane de persoane sunt transportate pe calea aerului şi trec frontierele statelor, determinate de către state, sunt invocate drepturi fundamentale, resursele naturale sunt extrase şi valorificate peste graniţele naţionale, iar statele sunt prezente în toate aceste operaţiuni[1].

Totodată, în contextul actual al afluxurilor masive de persoane care părăsesc teritoriul statului lor de origine şi se îndreaptă sau încearcă să se îndrepte spre teritoriul altor state pentru a găsi protecţie, este esenţial a cunoaşte care este cadrul normativ aplicabil în aceste situaţii – respectiv a analiza conţinutul conceptelor incidente (refugiaţi, azilanţi, migranţi) şi al regulilor aplicabile pentru fiecare dintre aceste categorii, al obligaţiilor care revin statelor, precum şi al posibilelor consecinţe aplicabile în cazul în care statele sau alţi actori internaţionali nu pun în aplicare aceste reguli.

Conflictele internaţionale şi încălcarea regulilor dreptului internaţional umanitar necesită, de asemenea, clarificarea cadrului legal aplicabil, identificarea mijloacelor ce pot fi folosite, consecinţele conduitei statelor şi trăsăturile instituţiei răspunderii internaţionale a statelor pentru încălcarea obligaţiilor internaţionale.

În ciuda evoluţiei şi dezvoltării progresive a regulilor dreptului internaţional, acesta are în continuare şi critici, bazate în special pe caracterul descentralizat al sistemului regulilor sale şi al funcţionării mecanismelor de implementare a acestora, fiind caracterizat chiar ca un sistem „primitiv”[2]. Fără îndoială că dreptul internaţional prezintă imperfecţiuni atât în ceea ce priveşte apariţia normelor sale, cât şi în ceea ce priveşte respectarea acestora la nivel global, însă aceste aspecte negative nu pot, în opinia noastră, să susţină ideea ineficienţei complete a dreptului internaţional, ceea ce vom demonstra în cuprinsul prezentei lucrări.

Secţiunea a 2-a
Elementele constitutive ale denumirii „drept internaţional public”

Se apreciază că denumirea de drept internaţional a fost folosită pentru prima oară în lucrarea lui Jeremy Bentham: *Introducere în principiile moralei şi legislaţiei (An Introduction to the Principles of Morals and Legislation)*, publicată pentru prima dată în anul 1789 şi conţine denumirea *international law*[3], ca înlocuitor pentru *law of nations*.

---

[1] J. Crawford, *Brownlie's Principles of Public International Law*, 8th ed., Oxford University Press, 2012, p. 15.

[2] H.J. Morgenthau, *Politica între naţiuni. Lupta pentru putere şi lupta pentru pace*, Ed. Polirom, Iaşi, 2013, pp. 300, 316, 318.

[3] J. Bentham, *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation*, vol. I, London, 1823, p. X.